Sivas Sancağı Kilmigad Kazasının 1838 Tarihli Nüfus Defteri Verilerine Göre Meskûn Erkek Ahalisinin Demografik Özellikleri ve Eşkâlleri

Dr. Öğr. Üyesi Sezgin Zabun

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2566-2513>

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü, Sivas – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 30.01.2020

Kabul: 23.03.2020

On-line Yayın: 25.03.2020

Anahtar Kelimeler

Kilmigad Kazası

Sivas

Nüfus Defteri

Demografik Yapı

Eşkâl

Araştırma Makalesi

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.41550>

Öz

Çalışmada yer alan Kilmigad kazası, nüfus kayıtlarının tutulduğu tarihte (1838) Sivas sancağına tabii kazalardan biridir. Günümüzde ise, idari taksimatta yer almamaktadır. Kayıtları tutulan köylerin büyük çoğunluğu günümüzde Sivas ili Yıldızeli ilçesine tabiidir. Birkaç köy ise Tokat ili Artova ve Yeşilyurt ilçelerine tâbidir. Osmanlı Devleti'nde nüfus defterlerinin kaydedilmesi genelde askere alınacakların belirlenmesi ile ilişkilendirilir. Erkek nüfusun demografik yapısı ölüm, doğum oranları, ortalama ömür ve eşkâl özellikleri konularında önemli bilgiler içermektedir. Erkek nüfus bilgilerinin sağlıklı tutulmuş olmasından hareketle, erkek çocuklar dâhil, toplam nüfus erkek nüfusun iki katı olacak şekilde hesaplanabilir. Çünkü erkek nüfusu kadar yaklaşık olarak kadın nüfusunda olduğu pek çok kaynakta yer almaktadır. Yaş aralıkları arasındaki dağılımdan hareketle, doğum-ölüm oranları, ortalama ömür konularında fikir yürütülebilir. Bu çalışmada 1838 tarihli Osmanlı nüfus defterleri ekseninde, Sivas sancağına bağlı Kilmigad kazasındaki 49 pâre (adet) köyün erkek nüfusunun demografik özellikleri ve eşkâlleri belirlenmiştir. Veriler, nüfusun yaş dağılımı açısından oldukça çarpık bir dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır. Nüfusta en fazla payı olan (%34.5) yaş grubu 0-10 yaş grubu iken, en az payı olan (%2.6) yaş grubu ise, 61-70 yaş grubudur. 0-10 yaş grubunun %41'nin 10 yaşını tamamlamadan öldüğü görülmektedir. Bu durum çocuk ölüm oranlarının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, tedavi imkânlarının yetersizliğine ve salgın hastalıkların yaygınlığına yorulabilir.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Zabun, S. (2020). Sivas Sancağı Kilmigad Kazasının 1838 Tarihli Nüfus Defteri Verilerine Göre Meskûn Erkek Ahalisinin Demografik Özellikleri ve Eşkâlleri. *Jass Studies- The Journal of Academic Social Science Studies*, Year: 13, Number: 79, Spring, p. 483-495.

Demographic Characteristics of Residential Male Population According to the 1838 Population Book of Kilmigad Distric in Sivas Province

Asst. Prof. Dr. Sezgin Zabun

Sivas Cunhuriyet University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of
Economics, Sivas – TURKEY

Article History

Submitted: 30.01.2020

Accepted: 23.03.2020

Published Online: 25.03.2020

Key Words

Kilmigad District

Sivas

Register of Population

Demographic
Structure

Description

Research Article

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.41550>

Abstract

The Kilmigad district in the study is one of the tributary to Sivas district on the date of registration of the population (1838). Today, however, it is not included in administrative division. The vast majority of the registered villages are now tributary to the Sivas province, Yıldızeli district. But, a few villages are tributary to Artova and Yeşilyurt districts of Tokat province. In the Ottoman State, the recording of the population books is generally associated with the determination of those to be recruited. The demographic structure of the male population contains important information on death, birthrates, average life and equality characteristics. Based on keeping the male population information healthy, the total population, including boys, can be calculated to be twice the male population. Because there are many sources saying that the female population as much as the male population approximately. Based on the distribution between age ranges, ideas can be made about birth-death rate and average life span. In this study, the demographic characteristics of the male population of the 49 villages in the Kilmigad district of Sivas province were determined based on Ottoman population registers in 1838. The data show that the population shows a very distorted distribution in terms of age distribution. While the age group with the highest share (34.5 %), is the 0-10 age group, the age group with the lowest share (2.6 %) is 61-70 age group. It is seen that 41 % of 0-10 age group died before completing 10 years of age. This shows that child mortality rates are quite high. This result may be exhausted by the insufficiency of treatment facilities and the prevalence of epidemic diseases.

GİRİŞ

Osmanlı İmparatorluğu'nda 1838 yılında, Sivas sancağının kırsalını inceliyorsanız, karasal iklime sahip bir coğrafyada sınırlı tarım, hayvancılık ve tahıl üretimini inceliyorsunuz demektir. Aradan geçen yaklaşık 200 yıl sonra aynı köylerde günümüzde de tarımda makineleşmenin getirdiği avantajla ettikleri arazinin ölçeği büyümüşse de yine tahıl yetiştirilmekte ve büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nda kırsal nüfusun sosyal ve ekonomik özelliklerini incelerken, konuya köylü ekonomisi diye nitelenebilen bir sosyo-ekonomik modelle yaklaşmak çalışmanın sınırlarını belirlemek bakımından yararlı olacaktır (Güran, 1998:112).

İltizam usulü köylünün mültezimlerle eliyle suiistimaline yol açmıştır. Bahse konu yıllarda yük hayvanı olan öküzlerle tarım yapıldığı için hasat mevsimi gecikirdi. Mültezim ya da görevlileri gelmeden hasattan tasarruf etmek, ambara almak, değirmene götürmek mümkün değildi. Mevsim kışa döner yağış bir yandan hayvanlardan, hırsızlardan korumak bir yandan, köylü canından bezerti. Malikâne sisteminin gayesi, ihdasını ilan eden fermanın da tespit ettiği gibi, sık sık değişen mültezimlerin mümkün olduğu kadar fazla kar sağlamak uğruna tahrip ettiği vergi kaynağını ihya ve idame etmek üzere değişmez bir mültezimin tasarrufuna bağlamaktır (Genç, 2010:107). İltizam usulünden vazgeçen devlet mültezimlerin yerine kayd-ı hayat şartı ile askeri zümreyi getirdi. Ancak süreç kırsaldan kentlere göç şeklinde gelişmektedir. Köyler boşalmakta, kentlerde nüfus artmaktadır. Tabiatıyla bu göçün sosyo-ekonomik sonuçları ortaya çıkmaktadır. Reaya ve sipahilerin tımarları terk etmesi ve kent nüfusunun giderek artması, tarımsal üretime darbe vurmuş, devletin mali gelirlerini azaltmış ve kentlerin iase sorunlarını ağırlaştırmıştır (Pamuk, 2010:128).

Nüfus kayıtları askerlerin tespiti için tutulmuş olsa bile, erkek nüfusun eşkâl bilgilerinin yansıra, ortalama ömür, doğum oranları, ölüm oranları hakkında da kıymetli bilgiler ihtiva etmektedir. Nüfus sicilleri, Osmanlı hükümetinin her türlü nüfus istatistikleri için temel oluşturmuştur ve sicil kayıtlarının suretleri de İstanbul'a gönderilmiştir (McCarthy, 1998:4).

Nüfus artışından hareketle ülkede olumlu gelişmelerin yaşandığını söyleyebiliriz. Göç dışındaki nüfus artış nedenleri pozitif etkenlerdir. Nüfus değişikliklerinin 19. yüzyıl Osmanlı ekonomisi üzerinde derin ve olumlu etkisi olmuştur. Tahmin edildiğine göre, imparatorluğun nüfusu yılda % 0.8 artmıştır. 1830'dan evvel nüfus muhtemelen azalmış; fakat 1830'dan sonra kompleks faktörlerin bir araya gelmesiyle hatırı sayılır bir şekilde çoğalmıştır. Bu faktörlerin arasında, hastalıkların azalması, sıhhi şartların iyileşmesi, emniyet, nakliyat ve münakale ve imparatorluğa büyük sayıda göçmen gelmesi sayılabilir (İnalçık, 2004:901). Anadolu'da yüksek doğum oranlarının nedeni olarak gelenekler, inançlar, korunma yöntemlerinin bilinmemesi vs. sayılabilir; ancak muhtemeldir ki en önemli neden çocuklardaki yüksek ölüm oranlarıdır. Anadolu nüfus artışının temelinde yüksek doğum oranı bulunur. Loğusalıkta ölüm oranı yüksek; ama doğurganlık dönemi boyunca yaşayan bir kadın, 6 çocuk doğurmayı bekleyebilmiştir ve bu 6 çocukta 3 tanesi, 5 yaşına gelmeden ölmüştür. Yaşanılan bölgeye bağlı olarak, sıradan bir Anadolu insanı 25 ile 35 yıl arasında ömür sürmüştür (McCarthy, 1998:2).

I. OSMANLI DEVLETİNDE NÜFUS SAYIMI ÇALIŞMALARI

Osmanlı Devleti'nde nüfus sayımının elzem olduğu düşüncesinin fiiliyata geçirilmesi, Osmanlı-Rus savaşının sonrasına tesadüf eder. Osmanlı-Rus Savaşı'nın bitiminden hemen sonra 1830'da oluşturulan özel bir mecliste, bütün ülkede genel bir sayım yapılması kararlaştırıldı. Meclis sayımın öncelikle nerelerde, kimler tarafından ve nasıl yapılacağını belirledi (Çadırcı, 1997:45). Osmanlı İmparatorluğu'nda modern manada bir nüfus sayımı II. Mahmut Dönemi'ne kadar yapılmamıştır. Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyıla gelinceye kadar bugünkü manada bir nüfus sayımı görülmemektedir. XVI. yüzyılda nüfusa ait veriler, genellikle vergi mükellefi olan hane, bennak, vergi mükellefi olmayan muhassıl, hatip, imam, âma, malul, pir-i fanivs. gibi kişileri içine almaktadır (Halaçoğlu, 1995:40).

II. Mahmut Dönemi pek çok yeniliği getirmiştir. Bunlardan biride nüfusun tespit edilmesidir. Kaynaklarda nüfusun tespit edilmesinin amacının askere almada etkinliği artırmak ve vergi mükelleflerinin tespiti olduğu sıklıkla ifade edilir. Osmanlı nüfus istatistikleri, önemli idari ve askeri ihtiyaçları karşılamak üzere geliştirilmiştir. Sayımlar, arazi tetkikleri ve kalıcı bir nüfus kayıt sistemi 19. yüzyıl idaresi açısından son derece önem kazanmıştır (Karpas, 2010:35). Alınan nüfus sayımı kararı uygulamaya konulmuştur. Erkek nüfus kaydedilmiştir. Çocukların baba adı ve yaşı belirtilirken, yetişkin erkek nüfusun saç-sakal rengi, baba adı, yaşı, boyu gibi bilgileri kaydedilmiştir. İlk olarak 19. yüzyılda İmparatorluğun nüfusu hakkında bilgiler ortaya çıkmaktadır. Önce 1831 yılında yalnız askere alınacak erkekleri saymak amacıyla, daha sonra 1844 yılında da nüfus teskeresi verilecek vatandaşları saptamak için iki sayım yapıldığını görmekteyiz (Tuncer, 1976:99). Nüfus sayım kararı alındıktan sonra gerekli hazırlıklar yapılmış ve bütün Osmanlı coğrafyasında sayımlar gerçekleştirilmiştir. Hazırlıklar tamamlandıktan sonra 1830 baharında Rumeli ve Anadolu taraflarında bulunan bütün eyalet, sancak ve kasaba ve köylerde sayıma başlanmıştır (Çadırcı, 1997:45).

19. yüzyılın ulaşım ve iletişim imkânları bu büyük coğrafyada sicil kayıtlarını daha da güçleştiriyordu. Osmanlı nüfusuna ilişkin veriler, her bir Osmanlı vilayetinde, sicil memurları tarafından kayda geçirilmiştir. Her ne kadar bu konuda ideal çalışma yöntemi, kayda geçirmelerin eksiksiz yapılması ve nüfus sicillerinin de sürekli güncelleştirilmesi olmak gerekir idiyse de, kendiliğinden anlaşılabilir ve hak verilecek nedenlerle, siciller hiçbir zaman tam mükemmellik gösterir biçimde tutulamamıştır (McCarthy, 1998:3).

II.XIX. YÜZYILDAKİLMİGAD KAZASI

Çalışmamıza esas teşkil eden nüfus defterinde “Sivas sancağında vaki Kilmigad kazasının ...” ifadesi yer almaktadır. Kazanın doğusunda Yıldızeli kazası, batısında Akdağmadeni kazası, güneyinde Emlak kazası, kuzeyinde ise Artukabad kazası yer almaktadır. Günümüzde böyle bir kaza yoktur ve kazanın köylerinin kahir ekseriyeti Yıldızeli kazasına bağlıdır. Bölgeye 1071’den itibaren çeşitli Türkmen boylarının yerleştiği bilinmektedir. Sivas’ın güneyinde bugünkü Kangal kazasının bulunduğu yerlerde Yellüce, Mancılık ve Alacahan bölgelerinde yurt tutmuşlardı. Aynı evkafa bağlı olup Yeni-il deYaban-eri olarak adlandırılan Haleb Türkmenleri de Sivas taraflarına yaylağa çıkmakta ve Dulkadirli Türkmenleri ile Yeni-il’i meydana getirmekteydiler. Yine Sivas’ın batı, kuzey ve doğu taraflarında Ulu-yörük adlı bir Türkmen gurubu bulunmaktaydı (Halaçoğlu, 1995:47-48).

Kilmigad kazası yerleşim alanı Anadolu’da ki en cazip yer olmayabilir, ama yerleşmek için gerekli asgari koşulları da taşımaktaydı. İskân için tercih edilen yerlerin ziraat yapmaya elverişli, verimli ve su kaynakları bakımından yeterli olması gerekirdi. Ayrıca iskân mahalli civarında hayvan sürüleri için otlak ve yaylak yerlerinin bulunmasına da dikkat edilmekteydi (Koç, 1889:36-37). Kilmigad kazası ortalama 1400-1500 rakıma sahip, karasal iklimin hâkim olduğu bir bölgedir. Günümüz İç Anadolu Bölgesi’nin doğusunda yer alan Kilmigad kazasında, yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk ve kar yağışlı geçer. İç Anadolu Bölgesi’nin çoğu bölümünü, ortadaki bir yayla oluşturunuyordu; sert iklimli, çobanlığa elverişli, tahıl ürünleri ekimi yapılan kurak bir arazi, bu yayla, dağlık doğunun içine doğru uzanmaktaydı (McCarthy, 1998:1).

Kilmigad kazasının meskûn ikamet edilen 49 pâre, adet köyü bulunmakta iken, 18 pâre köyü ise metruk (terkedilmiş) durumdadır. Bu köylerin isimleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Kilmigad Kazası Köyleri

KİLMİGAD KAZASI MESKÛN KÖY ADLARI					KİLMİGAD KAZASI METRUK KÖY ADLARI	
Sarıkaya	Akçalı	Ağumu	Akpınar	Akçahoca	Gökçehalil (Çobanoğlu)	Gökçeli
Üyük	Beyyurdu	Katıralan	Nallı	Toğla (Ç)	Karabulud (Saralan)	Azad (Azadlı)
Karakaya	Kabuköy	Yağlıdere	Konak	Kaman	Altıparmak (Abdioğlu)	Karagil
Çerdiğin	Başköy	Sekücek	Gazili	Bayezid	Köpekyeri	Yenice
Tayalanı	Tat	Çobansaray	Yağmuncuk	Oylubağ	Mescidli	Bula (Bulamur)
Delukkaya	Çavuşlu	Akviran-ı Kebir	Çakraz	Akviran-ı Sağır	Mürdel	Yavi
Karalar	Ekecik	Çubuk	Yassıkara	Şeyh Halil	Oyuk	Göl
Ağılkaya	Karakoç	Ürekil	T.Karalar	Cizözü	Ağcakale	Elmabeli
Kadıköy	Ramazanlı	Çavuşlu(Ü)	T.Çöte	Karavartan	Hacıköy	Killik
Bılice	Çalapverdi	Kıvşak	Çukursaray			

Kaynak: Nüfus Defterleri (NFS.d) 2365 1254 Ra.11.

Köylerin isimlerinin tasnifinde orijinal nüfus defterindeki tasnif sırası esas alınmıştır. Kazada meskûn 49 (kırk dokuz) köy mevcuttur. Nüfus defterinin sonunda verilen icmal kayıtlarına göre köylerde toplam 2514 erkek nüfus yaşamaktadır. Bu nüfusun 167'si yabancı olarak tanımlanmıştır. Yerli nüfus ise 2347'dir. Bahse konu nüfus, 49 köyde 688 hanede ikamet etmektedir. Toplam yerli erkek nüfusun 2347 olmasından hareketle, kadın nüfusunun da hesaba katılmasıyla 2347 sayısını 2 (iki) ile çarptığımızda toplam nüfusun tahminen 4694 olduğunu söyleyebiliriz. Meskûn köyler arasında en yüksek nüfusa sahip köy yaklaşık 294 nüfusla Beyazid iken, en düşük nüfusa sahip köyün yaklaşık 16 nüfusla Gazili olduğu görülmektedir.

III. KİLMİGAD KAZASI ERKEK NÜFUSU DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Göç olgusunun çeşitli nedenleri vardır. Can ve mal emniyeti göçün önemli nedenlerindendir. Göç kararı alan kişinin vazgeçmesi gereken şeylerle ulaşılması umulan şeyler arasında bir tercihte bulunduğu söylenebilir.¹⁸ Yüzyılda Osmanlı eyaletlerinde köylülerin sık sık topraklarını bırakıp kaçtığı konusunda hiçbir kuşkuyla yer olmadığı gibi, bunun önem ve anlamını yorumlamak da güç değildir. Köylüler kolay kolay düzenlerini bozup kaçıp gitmezler, çünkü bu, evleri, duvarları, bahçeleri ve emlak cinsinden bir yatırım yapılarak meydana çıkarılmış diğer şeyleri geride bırakmak anlamına gelir. Köylüler yerlerini bırakıp kaçıyorlarsa, yaşam, gerçekten de, her şeyi geride bırakmanın zarar ve risklerini göze almayı haklı kılacak kertede, katlanılmaz derecede külfetli veya tehlikeli bir hale gelmiş demektir (İnalçık, 2004:803).

19. yüzyılda Osmanlı nüfusu önemli ölçüde artmıştır. Daha iyi beslenme, ulaşım, güvenlik, iletişim imkânlarına bağlı olarak doğum ve bilhassa ölüm oranlarındaki önceki yıllara nispetle olumlu gelişmeler, özellikle Kafkaslardan yaşanan göçler bu nüfus artışında önemli rol oynamıştır. Son yıllarda yapılan çalışmalar, Osmanlı İmparatorluğu'nun da Anadolu nüfusunun önemli ölçüde artmış olabileceğini göstermektedir. Barkan 16. Yüzyıl ortasındaki 50 yıllık bir dönemde Anadolu da nüfusun yüzde 60' ın üzerinde artmış olduğunu söylemektedir (Tuncer, 1976:99). Kilmigad kazası 49 köyünde ikamet eden erkek nüfusunun yaş dağılımı Grafik 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Kilmigad Kazası Erkek Nüfusu Yaş Dağılımı

Şekil 1’de de görüldüğü üzere nüfusun yaş dağılımı azalan bir seyir izlemekte ve ileri yaş gruplarının nüfustaki payı giderek azalmaktadır. 0-10 yaş aralığında nüfusun % 34.5’ i (809 kişi), 11-20 yaş aralığında %19.5’i (459 kişi), 21-30 yaş aralığında %14.9’u (351 kişi), 31-40 yaş aralığında % 13.4’ü (316 kişi), 41-50 yaş aralığında, %7.4’ü (74 kişi), 51-60 yaş aralığında %5.5’i (130 kişi), 61-70 yaş aralığında %2.6’sı (63 kişi), 71 ve üzeri yaşta olanlar ise %1.8’i (44 kişi)’dir. Nüfusun bu şekildeki orantısız/çarpık dağılımını çocuklardaki yüksek doğum ve ölüm oranları ile izah etmek mümkündür.

Şekil 2’de Kilmigad kazası 49 köyünde ikamet eden erkek nüfusunun ölüm oranları dağılımı gösterilmiştir. Birinci sütunlar ilgili yaş grubunun toplam ölümlerdeki oranlarını ikinci sütunlar ise, ölenlerin kendi yaş grubu içindeki oranlarını temsil etmektedir.

Şekil 2: Kilmigad Kazası Erkek Nüfusu Ölüm Oranları Dağılımı

Elimizdeki Kilmigad kazasına ait nüfus defterinde 49 köyün her birine ait bilgilerin titizlikle kaydedildiğini söyleyebiliriz. Köylerin resmi adları, köyün halk arasındaki başka bir adı varsa bu dahi yazılmış, kişinin ya da ailenin lakapları belirtilmiştir. Ayrıca kişiye ait çolak, yekçeşm, mecruh vs. tanımlayıcı bilgilerde yer verilmiştir. İç Anadolu'daki iller de doğu illerinde geçerli olan yüksek doğum ve ölüm oranlarını aynen paylaşıyorlardı; ama nüfus sicilleri daha iyi tutulmuştu ve o sicillerdeki veriler daha güvenilir nitelikteydi (McCarthy, 1998:24). Yukarıdaki Şekil 2' de de görüldüğü gibi doğum ve ölüm oranları oldukça yüksektir. Bütün zirai toplumlarda, 16. yüzyıl İtalya'sı veya 17. yüzyıl Fransa'sı yahut da 19. yüzyıl Hindistan'ı hangisi olursa olsun, nüfus hepsinde doğum ve ölüm oranlarının yapısı ve değişimleri benzer yapıdadır. Brüt doğum oranları çok yüksektir ve hepsinde binde 35 ile 55 arasında değişmektedir. Doğurganlık döneminin sona erdiği 45-50 yaşına kadar evli kadınların dünyaya getirdikleri çocuk sayısı ortalaması en az 5'tir (Cipolla, 1980:80).

İnsanlığın sağlık alanındaki ulaştığı bilgiler, doğum ve ölüm oranları üzerine olumlu sonuçlara yol açmıştır. Yani, ister doğuşta hayat umudu, ister kaba ölüm oranı şeklinde ifade edilsin, ölümlerde meydana gelen değişme, yaşama koşullarında ki değişme ve iyileşmenin ürünüdür (Tuncer, 1976:13).

IV. KİLMİGAD KAZASI ERKEK NÜFUSUNUN EŞKÂLLERİ

Kilmigad kazasına ait 49 köyde ikamet eden erkek nüfusun boylarına dair bilgilerin dağılımı grafik 3'de gösterilmiştir. İlgili grafikte boş olarak gösterilen sütun henüz gelişme döneminde olan çocuk ve gençleri yani boy vasıfları belirtilmemiş olan 968 kişiyi temsil etmektedir.

Şekil 3: Kilmigad Kazası Erkek Nüfusu Boy Dağılımı

Şekil3'te de görüldüğü üzere Kilmigad kazası erkek nüfusu boy özellikleri, kısa, orta, uzun ve uzunca olarak belirtilmiştir. Bu şekilde boy vasfı belirtilenlerin arasında "orta" boylu olarak belirtilenlerin oranı % 79.3 (1097 kişi), toplam nüfustaki oranı grafikte de gösterildiği gibi %46.8'dir. "uzun" olarak belirtilenlerin boy vasfı belirtilenler arasındaki oranının % 12 (166 kişi), toplam nüfustaki oranının ise % 7.1 olduğu görülmektedir. "uzunca" olarak belirtilenlerin boy vasfı belirtilenler arasındaki oranı % 6.1 (85 kişi) toplam nüfus içindeki oranı ise % 3.6'dır. Son olarak "kısa" olarak belirtilenlerin boy vasfı belirtilenler arasındaki oranı % 2.5'i (35 kişi) ken, toplam nüfus içindeki oranı %1.5 düzeyindedir. Henüz gelişme dönemini tamamlamamış çocuk ve genç olan 968 kişinin boy vasfı belirtilmemiştir. Yukarıdaki bilgilerden hareketle bahse konu kazada ikamet eden ve boy vasfı belirtilmiş yetişkin erkek nüfusun yaklaşık %80'inin orta boylu olduğunu, kısa boyluların ise sadece % 2.5 düzeyinde olduğunu söylemek mümkündür.

Kilmigad kazasında ikamet eden erkek nüfusunun sakal ve bıyık renklerine dair bilgilerin dağılımı grafik 4'de gösterilmiştir. İlgili grafikte boş olarak gösterilen sütun henüz gelişme döneminde olan çocuk ve gençleri yani sakal ve bıyık renk bilgileri belirtilmemiş olan 975 kişiyi temsil etmektedir.

Şekil 4: Kilmigad Kazası Erkek Nüfusu Sakal-Bıyık Özellikleri

Şekil 4' te görüldüğü gibi Kilmigad kazası erkek nüfusunun sakal, bıyık renklerinde homojen bir dağılım olduğunu söyleyebiliriz." Boş " olarak gösterilen sütunda hakkında bilgi belirtilmemiş çocuklar yer almaktadır. Aksakallıların sakal, bıyık rengi belirtilenler arasında oranı %10.8, toplam nüfus içerisindeki oranı ise, % 6.4'dür. Kara sakallıların sakal, bıyık rengi belirtilenler arasında oranı, %16.5, toplam nüfus içindeki oranı ise % 9.7'dir. Kır sakallıların sakal, bıyık rengi belirtilenler arasında oranı, % 15.4, toplam nüfus içindeki oranı ise, % 9 düzeyindedir. Kırca sakallıların sakal, bıyık rengi belirtilenler arasında oranı % 6.7, toplam nüfus içindeki oranı ise, % 4' seviyesindedir. Kumral sakallıların sakal, bıyık rengi belirtilenler arasında oranı % 11.7, toplam nüfus içindeki oranı ise % 6.8'dir. Sarı sakallıların sakal, bıyık rengi belirtilenler arasında oranı %4.7, toplam nüfus içindeki oranı ise, % 2,7'dir. Şabb sakallıların sakal, bıyık rengi belirtilenler arasında oranı %6,5, toplam nüfus içindeki oranı ise %6.5'düzeyindedir.Şabb-ı emred olarak belirtilenler sakalı, bıyığı yeni çıkmış olanlardır. Köse olarak kaydedilenlerin toplam nüfus içerisindeki oranı sadece %1.3 düzeyindedir. Yalnızca bıyığı olanların toplam nüfusa oranı %12.6 olup bunların ekserisinin askerlikle irtibatlı olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Kilmigad kazası nahiye iken kaza yapılmış önce Tokat, daha sonra ise Sivas sancağına bağlanmıştır. Elimizdeki Nüfus defterinde de Sivas sancağına bağlı olduğu belirtilmektedir. Kilmigad kazasına bağlı köylerin çok büyük çoğunluğu halen Sivas ili Yıldızeli ilçesine bağlıdır. Birkaç köy ise, Tokat ilinin Sivas Yıldızeli ilçesine komşu olan ilçelerine bağlıdır.

Kilmigad kazasında ikamet edilen 49 pâre köyü bulunmaktadır. Bu köylerde toplam olarak 2346 erkek nüfus kayıtlıdır. Nüfus verilerinde genellikle kadın erkek nüfusu oranları birbirine oldukça yakın olduğundan erkek nüfusu kadar da kadın nüfusunun olduğu kabul edilirse ilgili kazada yaşayan toplam nüfusun yaklaşık 4692 kişi olduğu tahmin edilebilir. Kazadaki 49 pâre köyde 688 hane kaydından hareketle hane başına düşen nüfus hesaplandığında; hane başına 6.8 kişi düşmektedir. Bu sayı genelde kabul gören ortalama hanehalkı büyüklüğü olan 5 sayısından yüksektir. Bu durum kırsalda hâkim olan ataerkil aile yapısına uygundur.

1838 tarihli nüfus defterine göre, 51-60ve 61-70 yaş aralığında olanların toplam nüfus içindeki oranı sadece %8.22 düzeyindedir. Nüfusun ilk yaş gurubunda yoğunlaşmasından doğum oranlarının yüksekliğini anlayabiliriz. İleri yaş guruplarındaki nüfusun azlığından da ölüm oranlarının yüksekliğini anlamak mümkündür. Defterdeki kayıtlardan anlaşıldığına göre çocuk yaşlarda ölüm oranları yüksektir. Eşkâl bilgilerinden anlaşılan yetişkinlerin büyük çoğunluğu sakallı, sadece bıyıklı olanların çoğunluğu fiilen asker veya redif askerdir. Boy kaydı verilenlerin büyük çoğunluğu orta boyludur. Uzun ve uzunca olanların oranı da kısıllara nispetle yüksektir. Kısa olanlar ise toplam nüfus içinde sadece %1.5 düzeyindedir. Hülâsa 1838 yılı Kilmigad kazasında yaşayan erkeklerin ekseriyetle orta boylu, sakallı olduğunu söyleyebiliriz. Yüksek doğum oranlarına karşın yüksek ölüm oranlarının kırsalda nüfus artışına mani olduğu ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

Osmanlı Arşivi (BOA).

Nüfus Defterleri (NFS.d) 2365 1254 Ra.11.

Diğer Kaynaklar

Cipolla, C. M. (1980). *Tarih Boyunca Ekonomi ve Nüfus*, (Çev. Mehmet Sırrı GEZGİN). İstanbul: Tur Yayınları.

Çadırcı, M. (1997). *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Ankara: TTK Yayınları.

Genç, M. (2010). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Güran, T. (1998). *19.Yüzyıl Osmanlı Tarımı*. İstanbul: Eren Yayınları.

Halaçoğlu, Y. (1995). "Tarih Boyunca Anadolu'da Türk Nüfus ve Kültür Yapısı (Tebliğler)", *Osmanlı Döneminde Türkiye'nin Yapısı ve Aşiretler*, İçinde, (s.40-52), (Milliyetçilik ve Milliyetçilik Tarihi Araştırmaları V. İlmi Kongresi, 26-27 Mayıs), Ankara.

İnalçık, H. (2004). *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*. İstanbul: Eren Yayınları.

Karpat, K. (2010). *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Koç, Y. (1989). *XVI. Yüzyılda Bir Osmanlı Sancağının İskân ve Nüfus Yapısı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1021.

Mccarthy, J. (1998). *Müslümanlar ve Azınlıklar*. (Çev. Bilge UMAR), İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Pamuk, Ş. (2010). *Osmanlı- Türkiye İktisadi Tarihi 1500-1914*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Tuncer, B. (1976). *Ekonomik Gelişme ve Nüfus*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, D-20.

Ek 1:Kilmigad Kazası Erkek Nüfusa Ait Yaş Göstergeleri

		YAŞ DAĞILIMI								ÖLÜM-YAŞ DAĞILIMI								KAYITLI	TOPLAM
Sıra No	KÖY ADLARI	0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	NÜFUS	HANE
1	Sarıkaya	15	6	7	8	4	3	3	1	1			1					47	13
2	Üyük	30	14	13	7	6	3	1	1	14	4		1					75	17
3	Karakaya	37	18	14	10	8	6	2	0	16		2				1		95	28
4	Çerdiğin	36	24	14	9	5	7	3	3	16	3							101	27
5	Tayalanı	9	9	4	6	1	4	1	0	5	3							34	12
6	Delukkaya	15	5	1	7	2	1	0	1	6	2							32	10
7	Karalar	12	3	2	4	3	3	0	0	4		1						27	10
8	Ağlıkaya	17	11	11	5	2	1	1	0	6	1					1		48	13
9	Kadıköy	19	17	11	6	9	3	2	1	9	1						1	68	20
10	Bilicek	19	8	15	7	7	5	5	0	1	1							66	12
11	Akçalı	4	4	0	1	2	0	0	0	3	2		1					11	2
12	Beyyurdu	7	2	0	2	0	0	0	1		1							12	2
13	Kabuköy	18	7	6	5	1	3	2	1	10	3	1				1		43	7
14	Başköy	10	4	4	7	0	2	1	1	7	2							29	11
15	Tat	15	10	7	7	2	5	1	0	6		1						47	17
16	Çavuşlu	15	8	9	6	1	0	2	1	9	1	1						42	12
17	Ekecik	18	18	11	7	2	5	3	2	11	3						1	66	20
18	Karakoç	25	14	7	10	2	4	1	0	10	3		1					63	19
19	Ramazanlı	11	2	2	2	2	1	0	0	7								20	6
20	Çalapverdi	15	2	5	3	1	1	0	0	5								27	7
21	Ağumu	17	17	9	9	4	4	1	1	5	1							62	22
22	Katıralan	5	2	3	3	0	1	0	0	3		1	1					14	7
23	Yağlıdere	12	3	2	3	0	1	0	0									21	7
24	Sekücek	18	7	4	11	4	0	0	1	1								45	17
25	Çobansaray	18	13	10	19	9	1	2	0	2		1						72	25
26	Akviran-ı Kebir	36	21	22	15	7	4	5	2	20	6	3		2			1	112	30
27	Çubuk	15	8	9	2	3	0	3	3	13	1							43	14
28	Ürekil	13	8	7	5	3	0	0	1	6	4							37	10
29	Çavuşlu(Ü)	25	16	9	5	1	2	3	0	9	2							61	14
30	Kırşak	8	5	4	4	4	0	0	0	3	3							25	7
31	Akpınar	7	3	7	4	1	2	2	1	3	1						1	27	8
32	Nallı	12	2	2	3	3	2	0	0	7								24	6
33	Konak	4	1	2	0	2	0	0	0		1							9	3
34	Gazili	2	1	0	1	2	1	0	1	1								8	3
35	Yağmurcuk	4	1	1	2	2	0	0	0	2								10	3
36	Çakraz	36	17	17	20	5	4	1	7	18	3	3	2	1				107	37
37	Yassıkara	6	3	4	1	3	0	0	1	2	1							18	4

38	T.Karalar	41	23	11	13	8	5	3	2	18	5					1	1	106	30
39	T.Çöte	12	17	11	5	4	5	2	0	2	1				1			56	19
40	Çukursaray	7	9	3	3	2	4	0	1		1	1						29	10
41	Akçahoca	11	10	2	9	4	3	4	1	7	1					1		44	21
42	Toğla (Ç)	2	2	2	1	1	1	0	0	1								9	3
43	Kaman	41	16	9	15	6	2	1	1	23	1			1				91	20
44	Bayezid	40	27	31	12	13	17	4	3	16	11	2		1				147	35
45	Oylubağ	17	9	5	8	6	3	0	1									49	18
46	Akviran-ı Sağır	4	3	4	4	0	0	0	1	6	2							16	6
47	Şeyh Halil	21	19	5	12	12	7	3	2	6	2			1	1			81	24
48	Cizözü	16	4	9	4	1	2	0	1	6								37	10
49	Karavartan	12	6	4	4	4	2	1	0	6	1							33	10
TOPLAM		809	459	351	316	174	130	63	44	332	78	17	7	6	2	5	5	2346	688
Yüzde		34,5	19,57	14,96	13,47	7,417	5,541	2,685	1,88	73,451	17,257	3,761	1,549	1,327	0,4425	1,11	1,11		
Grubu içindeki Oranı										41,038	16,993	4,843	2,215	3,448	1,5385	7,94	11,4		

Ek 2:Kilmigad Kazası Erkek Nüfusa Ait Eşgal Özellikleri

Sıra No	KÖY ADLARI	BOY ÖZELLİKLERİ					SAKAL-BIYIK ÖZELLİKLERİ										KAYITLI	TOPLAM
		Kısa	Orta	Uzun	Uzunca	Boş	Ak	Kara	Kır	Kırca	Köse	Kumral	Sarı	Şabb	Bıyık	Boş	NÜFUS	HANE
1	Sarıkaya	4	18	5	2	18	6	1	4	2	3	5	2	6	1	17	47	13
2	Üyük	2	23	9	5	36	4	13	6	1	2	3	4	4	1	37	75	17
3	Karakaya	5	32	11	2	45	5	6	8	3	2	5	1	4	7	54	95	28
4	Çerdiğin	2	35	16	1	47	9	10	13	6	2	3	7	6	10	35	101	27
5	Tayalanı	3	9	8	2	12	5	2	1	1	0	4	2	3	4	12	34	12
6	Delukkaya	1	9	5	0	17	2	7	1	1	0	1	0	2	1	17	32	10
7	Karalar	2	7	4	2	12	1	6	4	1	0	0	0	3	0	12	27	10
8	Ağılkaya	4	14	8	1	22	2	5	2	2	0	4	0	4	8	22	48	13
9	Kadıköy	5	28	8	1	26	2	8	13	1	0	3	1	5	10	25	68	20
10	İlice	2	37	5	1	21	2	7	9	3	1	6	2	3	9	24	66	12
11	Akçalı	0	4	2	0	5	0	0	3	1	0	0	0	2	0	5	11	2
12	Beyyurdu	0	5	0	0	7	1	0	0	0	0	1	1	0	2	7	12	2
13	Kabuköy	0	22	1	0	20	1	4	1	4	0	2	2	5	4	20	43	7
14	Başköy	0	17	1	0	11	2	3	2	2	0	4	0	2	3	11	29	11
15	Tat	0	27	2	0	18	1	6	10	0	0	2	1	4	5	18	47	17
16	Çavuşlu	0	28	2	0	17	2	4	2	1	0	3	2	1	10	17	42	12
17	Ekedik	0	43	2	0	21	4	4	9	0	0	6	4	4	12	23	66	20
18	Karakoç	0	31	6	0	26	1	6	4	6	0	4	1	6	8	26	63	19
19	Ramazanlı	0	6	2	0	12	0	1	2	1	0	0	2	0	2	12	20	6

20	Çalapverdi	0	9	2	0	16	0	2	0	2	2	0	3	1	1	16	27	7
21	Ağumu	0	39	3	0	19	5	6	5	2	1	3	3	7	10	20	62	22
22	Katıralan	0	8	0	0	6	0	2	3	0	0	0	0	0	3	6	14	7
23	Yağhdere	0	6	0	0	15	0	1	1	0	0	2	1	0	1	15	21	7
24	Sekücek	0	14	7	3	21	1	3	1	0	2	10	2	2	3	21	45	17
25	Çobansaray	0	45	1	6	20	2	3	12	1	0	10	9	6	9	20	72	25
26	Akviran-ı Kebir	0	61	4	5	42	10	5	8	0	0	12	3	9	23	42	112	30
27	Çubuk	0	20	3	0	20	5	6	2	0	0	2	0	2	6	20	43	14
28	Ürekil	0	19	2	0	16	2	1	4	0	0	4	0	2	9	16	37	10
29	Çavuşlu(Ü)	0	20	7	1	33	3	3	3	0	0	7	0	5	8	32	61	14
30	Kıvşak	0	12	1	4	8	0	1	4	0	0	5	0	4	3	8	25	7
31	Akpınar	0	18	0	2	7	4	2	2	0	0	5	0	2	5	7	27	8
32	Nallı	0	11	0	0	13	2	0	4	0	0	4	0	1	0	13	24	6
33	Konak	0	5	0	0	4	0	0	2	0	0	1	0	1	1	4	9	3
34	Gazili	0	5	0	1	2	1	0	3	0	0	1	0	1	0	2	8	3
35	Yağmuncuk	0	4	0	1	5	0	0	3	0	0	2	0	0	0	5	10	3
36	Çakraz	0	54	6	2	45	6	17	9	0	1	8	4	7	10	45	107	37
37	Yassıkara	0	12	0	0	6	1	1	3	0	0	0	0	2	5	6	18	4
38	T.Karalar	0	54	3	3	46	8	16	7	3	1	1	0	9	14	47	106	30
39	T.Çöte	0	34	2	2	18	3	5	7	3	0	2	0	5	13	18	56	19
40	Çukursaray	2	13	2	5	7	3	2	4	0	0	2	0	5	6	7	29	10
41	Akçahoca	0	24	2	2	16	5	7	5	1	0	2	1	0	7	16	44	21
42	Toğla (Ç)	0	4	1	0	4	1	0	1	1	0	1	0	0	1	4	9	3
43	Kaman	1	34	2	2	52	4	13	1	9	0	2	1	3	8	50	91	20
44	Bayezid	0	80	6	14	47	17	11	7	14	0	4	4	8	34	48	147	35
45	Oylubağ	1	18	6	3	21	1	6	6	5	0	4	1	2	2	22	49	18
46	Akviran-ı Sağır	0	8	2	1	5	1	1	1	1	0	5	0	2	0	9	16	6
47	Şeyh Halil	0	34	7	11	29	8	7	7	12	2	2	1	3	10	29	81	24
48	Cizözü	1	19	0	0	17	3	7	1	1	0	4	0	0	4	17	37	10
49	Karavartan	0	18	0	0	15	3	6	2	2	0	0	0	1	3	16	33	10
TOPLAM		35	1097	166	85	968	149	227	212	93	19	161	65	154	296	975	2346	688
Yüzde		1,49	46,8	7,1	3,623	41	6,4	9,7	9	4	0,8	6,8627	2,77	6,56	12,62	41,6		